

Газификация жаны бла федерал штабы кезиулю жыйылыуунда регионланы келечилери табийгъат газ тартылыкъ юйлеге газ ызланы жетдирича эм инвентаризацияга заявканы алыу ишени ошондон билдиргендиде. Тийишли норматив мур-

дорну хазырлау да оюзолгонди. Жыйылыуу Правительствону Председателини орунбасарыны Александр Новак бардырганды, анга быйыл июльда Шимал-Кавказ федерал округда кураторлык этерге буюрулганды. Кенгешде Россей Федераци-

ЖЫЙЫЛУУ

Табийгъат газ ызланы юйлеге жетдириу планлагъа кыаралганды

яны субъектлерини келечилери кыаралны Президенти Владимир Путини Федерал Жыйылыуу Пасланиясыны чеклеринде толтурулган регионланы догазификация этиу ишлерини ошондон айтхандыла.

Газ бла толусунлай жалчытуу жаны бла бююнлюкде бардырылган ишге тынгылы кыаралганды, кыаралны тёрт субъектинде – Кыбарты-Малкяр Республикада, Краснодар крайда, Новосибирск эм Псков

областьлада – толтурулдук планлагъа эс бурулганды.

Андан сора да, жыйылыуу кыатышханла табийгъат отлук керекли юйлени инвентаризацияларын бардырыуу кыаралгандыла. Бусагъатда правительстволу комиссия газ тартылык программага кыошулукучастканы битеулю санларын белгилейди. Кюн сайын информация жыйыу башха-башха каналадан газ ызга кыошулурча энди хайырлануучуладан 1

минген 3 миннге дери заявка келеди.

Кенгешге кыошулганла Правительствода Координация араны иши бла да шагъарейленгендиле эм регионлада газ бла жалчытууну андан ары бардырууда керек болдук Правительствону норматив-праволу актларын хазырлауу да оюзгендиле.

КыМР-ни Башчысыны бла Правительствону пресслужбасы.

Тирлик

Нартюхню орун башлагандыла

Кыбарты-Малкяры сабанчылары мирзеулюк нартюхню тирлигин жыйып башлагандыла. Эл мюлкде урунганла 680 гектарда нартюхню органдыла, деп билдиреди республиканы Эл мюлк министрствосуну пресслужбасы.

Алынган керюмдюлеге кер, орта эсеп бла айтханда, бир гектардан 46,4 центнер тирлик жыйылады, ол керюмдю, озган жылы бу кезиулю бла тенгешдиргенде, 103 процентни тутуады.

Республикада мирзеу алыуда нартюх биринчи жерде турады. Битеу да мирзеулюк битимле 223,2 гектарда ёсдюрюледиле, аладан 137,3 гектарына нартюх себилген эди. Ол себепден нартюхню мирзеулю жыйылган тирликден башха битимледен эсе асламыракды.

Озган жылда битеу да мирзеулюк битимледен 12000 тонна алынган эди, ол санда нартюхню мирзеулеге деп жыйылганы 965,6 минг тонна болганды.

Газетлеге бла журналлагъа жазылыу башланганды

Хурметли жамауат! 1 сентябрьден тебиреп 2022 жылы биринчи жарымына газетлеге бла журналлагъа жазылыу кампания башланганды.

Алайды да, сиз «Заман» газетте почтаны кыайы бёлюмюнде да жазылыу онг табаркысыз. Миллетибизге уллу маъанасы болган жумушну узак болжалга салмазыгызны тилейбиз.

Жазылыуу алты айга багъасы – 724 сом 80 копейки.

Бизни индексбиз - П 5893

КЕНГЕШ

Эл мюлк жерлени тири хайырланыр амалланы оюзгендиле

Кёп болмай РФ-ни эл мюлк министри Дмитрий Патрушев кыатышып Белгород областьда битеуроссей кенгеш ётгенди. Анда баша тема кыаралда мелиоратив комплексни айнытууну кыыйматлыгы болганды.

Дмитрий Николаевич айтханга кер, мелиорация эл мюлкню производствосун айнытууга тюзюнлей себеплик этген эм маъаналы амалладан биринчи. Аны ючюн хауа болум битимлеге азырак заран салырча онганы хайырланырча керекди. Бу жаны бла Эл мюлк министрство дайым болушханлай турады. Сёз ючюн, бытыр мелиорацияны айнытууга регионлагъа 26 миллиард сом бёлюнгенди. Эндиги жылдан башлаб эл мюлк жерлени тири хайырланырча эм мелиорацияны да айнытырча кыарал программа жашауда бардырыллыкды.

Проекте кер, агропромышленный комплексде производство ахшы ёсюм кергюзторге керекди. Аны чеклеринде эм азындан 13 миллион гектар жер ишлениркиди эм 3,5 миллион гектар зыраф болурундан сакъланырыкды. Мелиоратив системаланы эки тенгинден асламысы ишчи халга келтирилликди. Андан сора да, эл

мюлк жерлени юсюнден бир билдириу система кыараллыкды. Анга 2024 жылга Россейни регионларында мюлкке кийирилип, аланы юсюнден толу халар бирирча болуукды.

Кенгешге видеоконференция халда КыМР-ни эл мюлк министри Хасан Сижажев да кыатышханды. Ол бююнлюкде

республикада эл мюлк жерлени сугъарыуу бла байламлы иш кыалай барганын айта, жыл башланганлы план бла белгиленген 8,539 гектардан 6,6 гектарда ишле тамамланганын билдиргенди. Ведомствону контролю бла бу жаны бла ишле бююнлюкде да тири барганын кыошханды.

Сагъынылган ишлеге Кыбарты-Малкярга 615 миллион сом берилгенди. Андан 593,3 миллион сом федерал бюджетге жетеди, республика да кесинден 21,7 миллион сом кыошханды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

ИГИЛЕНДИРИУ

Солургъа суйгенлеге таплыкъгъа

Кёп болмай Россейни Шимал Кавказы ишлери жаны бла министрствосу «Стройгазкомплект» биригиуу бла келишим этгенди. Анга кер, жууук заманда сагъынылган компания жылы узуну ишлеп турган Эльбрус курортда 538 миллион сомга тау-лыжа трассала ишлеркиди.

Инфраструктураны игилендириуге ахча федерал бюджетден бёлюнюрюкдю. Контрактны багъасына ишчи, смета, геодезия документацияны жарашдыруу, ишчиле айлыкъ тёлеу, материаллагъа эм башха затлагъа да кыоранчла киредиле. Аны бла бирге компания энчи техниканы, механизмлени мадарлыкды, жолла ишлеркиди эм энчи мекямла да сюеркиди.

Саулай алып айтханда, ишлени кезиуюнде 6,6 минг метр лыжа жол салынырыкды. Проектке кер тау-лыжа трассала 2022 жылда ноябрьде

хазыр болургъа керекдиле. Аны бла бирге «Шимал Кавказы курортлары» (КСК) компаниядан билдиргенлерича, Эльбрусда тёрт канат жол тартырча эм 30 километр чаклы тау-лыжа трассала ишлерге умут этиледиле.

Эльбрус бла байламлы муратыбыз уллуду. Бююнлюкде окуна эки канат жол ишлене турады. Жууук заманда дагыда тёртюрюн тартырча проект кыуралады. Тау-лыжа трассаланы да узунлугун 25-30 километрге

кёбейтирге акыл барды. Жангы канат жолланы кыурулушуна 189 миллион сом чаклы бёлюнюрюкдю, дейди КСК-ны таматасы Хасан Тимижев.

Эльбрус тау-лыжа курортда биринчи канат жол 1970 жылда январьда ишлеп башлаганды. Андан бери ёмюр жарым заман озганды. 2015 жылда уа Европада эм бийикге саналган ючюнчю канат жол ачылганды. Аны эм баш топчасы тенгизден 3847 метрге ёргедеди.

Арт жыллада Минги тауну этегинде солургъа суйгенлени санына дайым кыошула барады. Ол себепден келир заманда Эльбрусда жылга бир миллион адам солургъа инфраструктура кыуруллыкды. Куротну айнытууга 2023 жылга 8,6 миллиард сом кыоратыллыкды.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Рейтинг

Кыбарты-Малкяр ырысхыны жюрюте билиуу бла алчыланы санында

Россейни Финансла министрствосу озган жылда регионла ахчаларын кыалай жюрютгенлери бла байламлы рейтингни басмалаганды. Сексен беш регион юч кыауумга бёлюнгенди, биринчиге ырысхыларын бийик качествада жюрютген 24 регион киргендиле, финансларына тийишлисича оную этген экинчи кыауумда кырк тёрт регион барды, ахчаларын алакат жюрюте билмегенлени санына да 17 субъект киреди.

Белгилерчады, Кыбарты-Малкяр Республика жангыз болуп Шимал-Кавказ федерал округдан финансларын бийик качествада жюрютгенлени санында болганын. Регион ол тизмеге экинчи жыл бир-бири ызындан тошеди.

Федерал министрство региона ырысхыларын кыалай жюрютгенлери бла байламлы рейтингни 2009 жылдан бери бардырады. Аланы финансларын тинтгенде, бюджетлери кыалай толтурулганларына, борчлары бар эсе, ала бла эм кыарал иеликлери бла кыалай ишленгенлерине, хайырланганы эсге алынганды. Дагыда муниципалитетле бла финанс байламлыкыла кыалай жюрю-

толгенлери эм Россейни Президентини май айда чыгарылган буйруклары эм миллет проектле кыалай толтурулганларына кыаралганды. РФ-ни регионлары ырысхыларын кыалай жюрюте билиулерине белги салуу, аланы ишлерин ачыккылауу, аны тийишлисича бардырырга эм бюджетни кыурагъанда тюз онуюла этерге себеплик берликди, деп чертендиле министрствода.

Эсигизге салайык, кыарал борчну азайтуу, регионну коммерциялы борчладан кыурулуу, миллет проектлеге бёлюнген ахчаланы тийишлисича хайырлануу, республиканы бюджетине налогланы тюзюрюню кёбейтиу, 2020 жылда социал борчланы толтурууларыны юсюнден КыМР-ни Башчысы Казбек Коков пандемияны кезиуюнде озган жыл декабрьни ахырында КыМР-ни Парламентини жыйылыуунда айтхан эди. Ол заманда К. Коков республиканы правительствосуна регион финансланы жюрюте билиуюню кыыйматлы этерге эм бюджет бла ишлеуно качествадун игилендириуге буюруула берген эди.

Бизни корр.

Акция

Кёрмючле, ярмарка, концерт

Онбиринчи сентябрьде «Маданият шабат кюн» битеуроссей акцияны чеклеринде Нальчикде торлю-торлю кыуанч жыйылыула ётеркидиле.

Гитче Кизилковкада «Сосрук» комплексни кыатында 11:00 сагъатда «Кюзно боулары» кёрмюч-ярмарка. Анда кюл усталаны чыгъармаларын эм миллет чыгъармачылык ишлени керюрге, сатып алырга онг болуукды.

Кыбартыны Россейге кеси ыразылыгы бла кыошулганыны 400-жыллыгыны майданында уа Кыбарал музыка театры артистлери бардырып «Кюз артыны симфониясы» концерт кыуруллыкды.

КыМР-ни Миллет музейинде уа «Кюз арты-2021» атлы

кёрмюч ачылыкды. Анда республиканы белгили художниклерини сурат, графика, скульптура чыгъармалары бла шагъарейленирге жарарыкды. Позияны суйгенле уа социал сетъледе Россейни миллетлерини ёз тиллеринде назмула айтуу акцияга кыатышырга болуукдула.

Акцияны программасыны юсюнден толурак КыМР-ни Маданият министрствосуну сайтында <https://mk.kbr.ru/info/afisha/> «Информация. Афиша» бёлюмюнде билдиредиле. Байрам жыйылыулада эпидемология мардалагъа аслам эс буруллугу да жамауатны эсине салынады.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Чемпионат

Бу кюнледе Нальчикде «Гладиатор» спорт комплексде бел баула кысып тутушудан Россей Федерацияны чемпионаты бардырылганды. Аны РФ-ни Спорт министрствосу, КыМР-ни Спорт министрствосу, Бел баула кысып тутушудан Битеуроссей федерация, республикада федерацияны регион бёлюю кыурагъандыла.

Жерлешлерибиз айырмалы болгандыла

2 бет

Форум

Динни шёндюгю цифралы кезиуде маъанасы

КыМР-ни муфтийи Хазраталий Дзасежев бла имам Абу Ханифа атлы Шимал-Кавказ ислам университетни ректору Чочайланы Шарифудин Санкт-Петербургда халкыла аралы дин форумну ишине кыатышхандыла.

2 бет

ВЫБОРЫ

ДЕПУТАТОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ДУМЫ

3 бет

Эстетика

Боташланы Ибрагимни жашы Хасанга бу кюнледе жетмиш жыл толук эди. Бююн, аны эсере, хар бир кёзден кетген да эсден кетип бармаганына тюзюнебиз.

Математика илмуну жарык жулдузу

3 бет

Дата

Тыш сыфат – ич дунияны кюзгюсю

Холамханланы (Динланы) Лейла, университетни экономика факультетин бошап, финансла эм налог органлада жетшимли ишлеп турганды.

4 бет

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Жолланы ишлеуно эсеплери белгиленгендиле

КЪМР-ни транспорт эмда жол мюлк министри **Аслан Дышеков** «Къоркыуусуз эм качеству жолла» миллет проектти республикада бардырылганыны юсюнден журналистле бла тубешуде айтханды. Министр пресс-конференцияны терде болуучусуна угъай, журналистлеге: «Арт эки жылда сиз Нальчикни эмда республиканы орамларында жолларыны тюрлениулерине къалай къарайсыз?» деген соруу бла башлаганды. Асламлы информация органлары жоллары тапландырылгъан орамларын санагандыла. Алада машина бла угъай, жауу айланган да къайда хычуун болганын чертендиле. Орамлагъа асфальт салыннганындан сора да, чыракъланы жангланлары, жол жанларында тыйгычла да болганын белгилегендиле. Болсада министр журналистлерден кемчиликлени айтырларында да излегенди.

2018 жылда РФ-ни Президентин Владимир Путинни буйругуу бла миллет проектте тийишлиликке къыралны жол мюлкю тапландырыу ишле башлангандыла. Анга алты федерал проект киргенди, аладан ючюсине бизни республика да къошулганды. «Къоркыуусуз эм качеству жолла» миллет проектте тийишлиликке республиканы Башчысы **Казбек Кокоев** быйыл 116 объекте жол къурулуш ишле бардырылгъа керек болганын, ала жою процентте тамамланганды, ол ишлени битеу да финансла бла жалчытуу 1,7 миллиард сомдан аслам бол-

ганын, аладан 1,3 миллиард сом республикада жержерли бюджетледен тюшгенин айтхан эди. 102 объекте уа ишле бошалгъанлары, норматив халгъа 92 километр жол келтирилгенин, башха айтханда, белгиленген пландан 80 проценти тамамланганын, бѐлюннген ахчаны 85 проценти хайырланылганын билдирген эди.

Министр айтханга кѐре, 2021 жылда «Къоркыуусуз эмда качеству автомобиль жолла» миллет проектти жангы паспорту къабыл этилгенди. Ол проектти жашауда 2030 жылга дери бардырылгъа керекди.

Министр белгилегенге кѐре, быйыл 116 километр автомобиль жолу тап халгъа келтирилге тийишлиди, ол санда 101 километр - регион магъанасы болгъан, Нальчик шахар округда да 15 километр жолу тапландырылгъа. Бу юнелге белгиленген планы 90 проценти толтурул-

ганды. Алай бла 19 регион жолу 96 километрге жангы асфальт-бетон салыннганды. Нальчикде да сегиз километр жол жангыртылганды.

«Биз, мардагъа кѐре, автомобиль жолланы 85 проценти тапландырылгъа таудулбы. Былайда дагыда бир затны айтмай кетерге жарамаз, быйылгы жылны башында Къабарты-Малкъар Россейни субъектлени арасында объектлени тап эмда тынгылы тамамлау жангы бла биринчи жерден бирин алады, деп чертенди Аслан Дышеков.

Миллет проектте кѐре, планланы жарашдырганда аслам эс социал магъаналы мекямлагъа элтген жоллагъа бурулганды. Ала медицина учрежденияла, мектепле, сабий садла эмда башха организациядадыла. Аны бла байламлы быйыл Къабарты-Малкъарда отуз тѐрт социал магъанасы болгъан объекте элтген жолла тапландырылгандыла.

«Проект ишле башлагъан биринчи кюнден бизни регионда 10 километрден аслам тыйгычла эмда тѐрт километр жауу жоллада къоркыуусуз жюрорча этилгендиле. Т.7 матаалы 211 светфор орнатылганды. Жылны аягына дери регионда болгъан жауу жоллары барын да жангы миллет стандартлагъа тийишлиликке бегитирге деп турабыз. Жылны ахырына дери дагыда 191 светфор орнатылганды. Ол затла барыда РФ-ни Президентини жоллада адамланы къоркыуусулукъларын жалчытуу жангы бла буйругун толтуруугъа себеплик этерикдиле», дегенди Аслан Дышеков.

Андан сора да, министр билдиргенге кѐре, 2021 жылда 60 километр жол жанлада орам чыракъла орнатылгандыла, ол да былтыр бла тенгештиргенде, юч кереге кѐлди. Битеу алып айтханда, арт юч жылны

ичинде чыракъла 125 километр автомобиль жол жанлада жандырылгандыла.

«Битеу этилген амалла 2021 жылны жети айына жол-транспорт авариялада ѳлгенлени, ачыгъанланы санын 2020 жылдан эсе оналты процентге азайтхандыла», дегенди министр.

Быйыл жол объектлени заманында эмда тынгылы тамамлап хайырланылгъа берилгени бла байламлы федерал ара республикагъа къошакъ халда 1,2 миллиард сом бѐлгенди.

«Дагыда къошакъ халда РФ-ни Правительствосуну оюуу бла быйылны 23 августунда 709 миллион сом бѐлюннгенди. Аладан шахарны тапландырыугъа 114 миллион сом, къалгъан 595 миллион сом а «Проходный-Эльхотово» автомобиль жолу тапландырыугъа къоратылганды. Былайда чертип айтыргъа тийишлиди, бу жолу бюгонню халы бир тюрлю мардаллагъа келишмейди. Проектте кѐре аны 10 километр узунлугунда башы тапландырылганды. Жол тѐрт ызлыды, аны бѐлген белги салыннырылды, алай бла ол къоркыуусуз боллукъду», деп белгилегенди Аслан Дышеков.

Къошакъ халда берилген ахчагъа кѐре республиканы Транспорт эмда жол мюлк министерствосу жылны ахырына регион эмда жержерли жолланы 160 километр тап халгъа келтирге таукелди, алай бла КЪМР-ни Башчысы **Казбек Кокоев** буйругун да толтуруугъа.

ХОПАЛАНЫ Марзият.
Суратны автор алганды.

Форум

Динни шѐндюгю цифралы кезиуде магъанасы

КЪМР-ни муфтийи **Хазраталий Дзасежев** бла иймам Абу Ханифа атлы Шимал-Кавказ ислам университетини ректору **Чочайланы Шарифутдин** Санкт-Петербургда халкъла аралы дин форумуну ишине къатышхандыла. Ол 7 сентябрьде бардырылганды, дин къуллукчула, властын келечилери «Дин дуня: эпидемияны кезиуде дин тирилик» деген сорууну созгендиле.

Жыйылуу керти динни мурдору мамырлык болганын, ол халкъны билимин игилендири, ангылашынулукууну, тынчылыкны жар ючюн берилгенин ангылатыр мурат бла къуралганды. Анда сѐз динни эмда къырал власть органлары бла эм граждандар обществону институтларыны араларында байламлыкъланы юслеринден да баргъанды, билим беруно жайыуда тыйгычла, кемчиликле созюлгендиле, динни бла

миллет энчиликлени бир бирлерине этген себепликни сорууларына да къаралганды.

Тюбешиуге Санкт-Петербургну губернатору **Александр Беглов** да къатышханын айтырчады. Ол форумгъа келгенлени алгъышлагъанды эмда Санкт-Петербург исламны бла православ динлени кючлеуно майданы болганын чертенди. «Шахарда ѳмурлени теренинден бери тюрлю-тюрлю динлени бла миллетлени келечилери бирге келишиулюкде жашайдыла. Петербург аланы барысына да ата юйлерин болганды. Шахарда бир бирге хурмет этиуно, келишиулюкно мурдорунда кѐп миллетли культура къуралганды», дегенди губернатор.

Форумда сѐлешгенле шѐндюгю цифралы технологияла айныган заманда адам кеси, жамауат да тюрленгенлерин белгилегендиле. Алай эсе уа,

динни къуллукчулары да замандан арта къалырга эркин болмагъанлары, интернетде окъуучулары излемлерине келишген, билимлерин кенгерген материалла басмаланырга кереклиси да айтылганды. Ансыз башха кючле керти динни алышырыкъдыла, ѳсѳп келген тѐлюлени акъыллары кеслерине бурлукъдула, деп чертилгенди.

Форумгъа россейли эм тыш къыраллы алимле, билим беруу учрежденилени келечилери, регионланы муфтийлери, къырал власть органлары къуллукчулары да къатышхандыла. Ол Санкт-Петербургну эм Россейни Шимал-Запад регионларыны муслиманларыны дин управлениасыны башламчылыгы бла Ислам культурагъа, илмугъа, билим берууге себеплик этген фондуну болушлугуу бла къуралганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

Башламчылык

Тѐрели жашаугъа жангы кѐз къарам

Къабарты-Малкъарда 7 сентябрьден 11 сентябрьге дери «Ву Foreigners – Россия глазами иностранца» тревел-шоуну ючюнчо сезону биринчи сериясыны сѐмькалары бардыла. Венесуэлалы студент Арт-центрге, Чегем чучурдагъа, Эл-Тюбюне эм башха жерледе боллукъду.

Проектте кѐре анга къатышханла ата журтубузу

башха-башха жерлеринде юйорледе къауум кюнню жашайдыла, тюрлю-тюрлю маданиятланы кѐредиле эм Россейни турмушуна, аны тѐрелерине шагат боладыла. Бу жумушну «Халкъла аралы жаш тѐлю башламчылыкъла» АНО-ну къауум эм Тюменни къырал университетини Халкъла аралы билим беруу арасы бардырадыла. Серия 16 сентябрьде Ву Foreigners YouTube каналда чыгарыкъды.

Сѐмькаланы чеклеринде Венесуэлладан баш жигит Къабарты-Малкъарны аламат жеринде боллукъду, мында жашагъанланы турмушлары, маданиятлары бла шагъырленерикиди. «Ву Foreigners – Россия глазами иностранца» проектти ючюнчо сезону битеу да бирге он сериядан къуралыкъды, аланы хар бири ата журтубузу бир регионна жараланырыкъды. Аланы барысын да 2021 жылны декабрине дери туура этерикдиле.

- Тыш къыраллы студентле бизни кесибизни жашауубузгъа энчи, башха кѐзден къараргъа болушдыла. Аланы жангыча кѐз къарамлары юйренген тѐрелерибизге, адетлерибизге жангыдан эс бур-

гъа алландырадыла, деп хабарлайды проектти автору Даниил Грамотин.

Россейде окулган тыш къыралладан студентлени узакъ ѳлгеге эм журтлагъа жиберип алдырылгъан биринчи сезону премьерасы 2020 жылда январьда ѳтгенди. Жети серия 250 000-ден артыкъ социал тюрлю жыйганды, проектти экинчи сезонуна маданий сѐлгемеде 2 000 000-ден артыкъ къаруу болганды. Жигитле Камчаткада, Якутияда, Сахалинде, Бурятияда, Иркутскда эм башха регионлада жашауу юсюнден хабарлагъандыла. Проектти выпускларына Ву Foreigners каналда къараргъа боллукъду.

Саулык

Гриппден гарман салып тебирегендиле

Къабарты-Малкъарда гриппден иммунитетти бардырылып башланганды. Кезиулю жукъган аурудан дарман 417 минг чакълы бир адамгъа салыннырыкъды, ол халкъны 60 проценти. Иммунизация этилирге тийишли жамауатны арасында абаданла 285 мингдиле эм 132 минг сабий барды, деп билдиреде КЪМР-ни Саулык сакълау министрствосундан.

Федерал бюджетден ахчагъа республика абаданлагъа «Социгрипп» эм сабийлеге бла аурулукълары болгъан тишириула «Ультрикс Квадри» вакциналаны алганды. Вакциналаны къурамларына Битеудуния саулык сакълау организация алгъадан тинтип белгиле этген эндиги эпидемиология кезиуде кеслерин билдирлик грипп вирусуну штаммлары къошулгандыла. Прививка пневмонияны, бронхитни, отитни, адамны юсюнден кетмеген аурууларын эм сахар диабетни къыйынга айланууларын тыяды. Врачла ангылат-

ханларыча, гриппден бла коронавирис жукъган аурудан вакциналаны бирге салырга жарайды, аланы араларында, бек азындан, ай озаргъа тийишлиди.

Гриппден иммунизация «Къоркыуулу къауумдун» инсанлагъа бегирек керекди: 60 жыллары толгъан абаданлагъа, студентлеге, алты айдан сора сабийлеге, школчулагъа, аскер къуллукгъа чакъырыллыкъларгъа, аурулукълары болгъан тишириулагъа, саулык сакълауда, билим берууде, транспорт эм коммунал жангы бла ишленгенге, юслеринден кетмеген ауруулары болгъан адамлагъа. Прививканы жашагъан жерде поликлиникада этдирге онг барды.

Оператив штаб

Ахшы кѐрюмдюле да бардыла

КЪМР-де Коронавирисну профилактикасы эм аны жайылууна къажоу регион оператив штабдан белгиле этгенлериче, тонене, 8 сентябрьде, коронавирис 75 адамгъа жукъганды. Бу ыйыкъда бир кюнне ауруу жапылганыны саны 80-ден азайып барганын белгилерчады. Пандемияны аллындан бери вирусдан 30 345 адам ауругандыла. Тийишли багъуудан сора 28,4 мингге жууукъ пациент сау болгандыла (ол санда тонене – 86 адам).

Биогонлюкде медицина болушукъ 1209 саусузгъа бериледе. Жарсыугъа, бу къыйын аурууну кѐторалмай ѳлгенлени саны 735 адамгъа жетгенди. Алай ити шартла да бардыла – ахыр эки кюнне андан бир саусуз да ауушмаганды.

Коронавирис КЪМР-де жайылып башлагъандан бери 712,9 мингден аслам тѐрт бардырылганды (бир кюнне - 1809 тинти). Госпитальда 532 саусузгъа бериледе тийишли болушукъ. Аланы арасында коронавирис ауруу жукъганы ачыкъланмагъанла да бардыла. Реанимация бѐлюмде 74 инсан турадыла. Оператив штабдан белгиле этгенлериче, республикада тѐрт госпиталь къуралганды, алада 655 пациентге жер барды. Коронавирисха къажоу вак-

цинаны 82 арада салдырырга онг барды. Ала Нальчикде эмда битеу районлада да къуралгандыла. Ала бла бирге мобилный пунктла да ишлейдиле. Вакцинациягъа «Гослуги» порталда жазылырга онг барды, поликлиниканы регистратурасына сѐлеширге да боллукъду.

КЪМР-ни Саулык сакълау министрствосуну шартларына кѐре, биогонлюкде дарманны 163,1 минг инсан салдыргандыла. Аладан 130 мингден асламы укулно эки бѐлюмюм да этдиргендиле. Республикада шѐндю эки вакцина барды – Спутник-У эмда Спутник-Лайт.

Россейде бир кюнне COVID-19 вирус жукъганланы саны 18 мингден асламды. Пандемияны аллындан бери къыралда 7 миллион инсан ауругандыла. Биогонлюкде 6,3 миллион адам сау болгандыла. Аурууну кѐторалмай къыралда 189,5 минг саусуз ауушханды, ол санда тонене - 797 саусуз.

Саулык сакълау битеудуния организациясы белгиле этген тарихлеге кѐре уа, битеу дуняда бу ауруу 220,5 миллион адамгъа жукъганды. COVID-19-дан ѳлгенлени саны 4,5 миллиондан озганды.

АБДУЛАХЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

ЧЕМПИОНАТ

Жерлешлерибиз – айырмалылары санында

Бу юнелде Нальчикде «Гладиатор» спорт комплексде бел баула къысып эришуден Россей Федерацияны чемпионаты бардырылганды. Аны РФ-ни Спорт министрствосу, КЪМР-ни Спорт министрствосу, Бел баула къысып тутушудан Битеуроссей федерация, республикада федерацияны регион бѐлюмю къурагандыла.

Чемпионатха къатышыргъа Россейни жыйырма тогуз регионундан 270-ге жууукъ гѐжеф келгенди, аланы араларында къыркъ жаш бла къыз Къабарты-Малкъар Республиканы келечилеридиле. Эришиуле эки кюнню ичинде бардырылгандыла. Алада хорлагъанла октябрьни ахыр кюнлеринде Казань шахарда боллукъ дуняны чемпионатына къатышыргъа эркинлик алыкъдыла.

Бу жолгъу чемпионатда абадан къауумда болгъан жашла бла къызла кючлерин сынагандыла. Ала биринчи кюнне эркин тутушууну,

экинчи кюнне да классикалы тутушууну кѐргюзгендиле. Чемпионатха къатышханла жети аурулукъда эришгендиле. Тѐреде болуучусуна, эришиулене аллында РФ-ни эмда КЪМР-ни гимнлери согулгандыла.

Эришиулене къуанчлы халда ачылууларына КЪМР-ни спорт министртини орунбасары Аналаны Аслам, Бел баула къысып тутушудан Битеуроссей Федерацияны президенти, спортну сыйлы устасы Рушан Рамазанов,

Федерацияны биринчи вице-президенти РФ-ни сыйлы тренери Рустам Зиякаев, спортну бу тюрлюсюнде Россейни жыйымдыкъ командасыны баш тренери, РФ-ни сыйлы тренери Лайпанланы Азрет-Али, спортну ветераны Анатолий Кодзюков, Бел баула къысып тутушудан Россейни жыйымдыкъ командасыны таматасы Ингрид Морозова, КЪЧР-де федерацияны вице-президенти, спортну сыйлы устасы, дуняны тѐрт

кере чемпиону Татаркуланы Азамат, башхала да къатышхандыла.

Хакасиядан келген тренер Павел Ветров айтханнга кѐре, чемпионатха ол эки къызчыкъны келтиргенди. Ала дуняны чемпионларыдыла. «Нальчик быйыл чемпионаты бардырырга боюнуна алганды. Мен кѐп эришиуледе бола келгенме, мында уа хар зат эмда тынгылы къуралганына шагъатлыкъ этерге боллукъма. Шахарыгъызгъа

да биринчи кере келгенбиз, бек жаратханбыз Нальчикни. Жарсыугъа, кѐбюрек туруп, башха айбат жерлеригизни да кѐралмагъанбыз», деген эди ушагъыбызда Павел Александрович.

Спортну бу тюрлюсюнде Битеуроссей Федерацияны КЪМР-де бѐлюмюно председатели эмда республиканы жыйымдыкъ командасыны баш тренери Гаждонланы Юра айтханнга кѐре, бизни спортчуларыбыз бары да чемпионатха тынгылы хазырлангандыла, аланы араларында Бабугентден Гуппайланы Карина да болганды.

Бу жолгъу чемпионатда жерлешлерибиз алгъа бир адамны да жибермегендиле. Хорламы болдурганды. Терк райондан Астемир Баранов а 82 килограммда эришип хорлагъанды. Къашатаудан Темжирланы Шамиль 75 килограмм аурулукъда хорлам болдурганды. Терк райондан Астемир Баранов а 82 килограммда эришип хорлагъанды. Ала бары да, айтханыбызча, 28 октябрьде Казаньда бардырылгъан дуняны чемпионатына къатышыргъа атланырыкъдыла.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.
Суратны автор алганды.

Себеплик

Жерчиликде урунсанлагъа болушукъ

Быйылгы жыл башланганлы Къабарты-Малкъарда жерчиликде урунсанлагъа федерал бюджетден 1,465 миллиард сом берилгенди, ол санда республика да кесинден 0,085 миллиард сом къошханды.

Биогонлюкде тийишли ишлеге ахчаны 65,2 проценти къоратылганды. Ол къыралда орта эсепден эсе кѐлди, Шимал Кавказ федерал округда эм уллу кѐрюмдюю. Саулай алып айтханда, республикада агропромышленный комплексни айнтыуугъа федерал эм республикалы бюджетден жылны ахырына энтта да 2,248 миллиард сом берилликди.

КЪМР-ни Эл мюлк министрствосу къыралдан болушукъ мюлклени иелерини къолларына бир тюрлю сылтаусуз эмда заманында тошерча къаты контроль этеди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

9 сентябрь — Ариулыктуу битеудуния кюнү

Холамханланы (Диналаны) Лейля, университетни экономика факультетин бошап, финансла эм налог органлада жетишимли ишлеп турганды. Баш иеси бла юч жаш бла кызы ёсдюргендиле. Кызы халкыла аралы байламлыкыла жаны бла бийик билимни Турцияда ала турады. Лейля аны кыатында болур ючюн тыш кыралга ызындан барган эди. Ол жолочулук жашауун тюрлендирлигин билмей... бусагатда косметолог болуп ишлегени Тюрк бла байламды. Бу сейирлик ишни юсюнден кеси хапарлаганына тынгылайык.

ата- бабаларыбызга ушасак, бизни эриши болурга амалыбыз жоккыду.

БИР КИБИК
БОЛМАЗГА КЕРЕКИ

-Бусагатда сыфатын тюрлендириу тере болуп кыалганды, алай марданы билдирге керекди. Кёпле уа, жарсыуга, пластика хирурглаа асыры кеп баргандан, гинжилеге ушап кыаладыла, бир кибикле. Хау, ариулыктуу, жашлыкны ызындан чаханда, кеп косметологлаа неда хирурглаа барырга туюшеди, алай танылмазча тюрлениулени мен ангыламайма. Таулулада бир сёз барды «адамны агчык» деп, ол аны энчилигин кёрюзтеди. Кёпле салонлаа асыры кеп жюрюгенден, ол энчиликни жоккы этип кыоядыла. Салонлаа бармай да тишириу ариулуугун сакларга болууккыду, бусагатда кюн сайын хайырлангыч кремле кыайда да сатылдыла. Интернетде тишириу бетине, чачына юйде кыалай кыарарга болуугу жазылады.

АНАМ МАНГА ЮЛГЮДЮ

- Сыфат – ол ич дуняны кюзгосюду. Манга жер башында бек ариу адам анямды. Бусагатда анга токсан эки жыл болады, алай тюз жаш заманындача, манга бек ариу олду. Кесими бек насыпты адамга санайма: анам сауду. Ол телю беттерин ариу этебиз деп салонлаа бармагыандыла, алай кез кыаматхан ариулыклары бар эди. Суратларындан окуна кёзонго алалмайса. Жанлары таза эди да, барысы да нурлюледиле.

Санны – чархны тазалагандан сора да, адам ниетин, жюрюгин кир-кипкиден толтурмай тутарга керекди, ол заманда бетинде нюрю кимге да баям болууккыду. Бизни таматарыбыз бир-бирлерине кыалы сак болганларына, ариу сёлешгенлерине шагатлабыз. Бир артык сёз айтай! Ариулык – ол жалаанда сыфат туюлоду. Ариу кылык – ыз да маганалыдыла. Ёмюрледен келген ариу адеттерибиз – терелерибиз бизге бюгюн да болушканлай турадыла.

Не зат бузады ариулыктуу? Кыар ниет. Аман акылла. Ийманы

НИЕТИБИЗ

-Эрттеги грекледен сабий саклаган тишириула кюн сайын сейирлик скульптуралары бла паркга барып болгандыла, аны хайырындан балчык ариу болуугуна ийнангандыла. Не затха кыарайбыз, не музыкага тынгылайбыз, не затны юсюнден сагыш этебиз – была барысы да сыфатыбызны тюрлендиредеди. Бизни халкыбыз жомаклы жерде жашайды, ариу миллетди, мен аны сылтауну тюз ниетлигибизде кереме. Гыржыныбызны халал кыйыныбыз бла ишлейбиз, урламайбыз – тырмайбыз, кимге да насып тилейбиз, ол а сыфатыбыздады. Мындан ары да олду жолубуз.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият хазырлаганды.

Юйрениу

Башхалаага хурмет этерге чакыргандыла

Жолда жюрюуге кыатышырга хазырланган водителени кыадалып окурга эмда жоруккыла сакларга чакыргандыла.

Машинаны энди жюрюют башлаганланы жолда кыауагы болумладан саклар мурат бла Элбрус районда ич ишле бёлюмю кыарлавоинспекторлары Тырнауузда ДОСААФ-ны автошколунда юйрениуге бла туюбешгендиле.

Полициячыла жаш адамлаага жолда жоруккыла саклауна маганасыны, аварияланы сылтауларыны ангылатхандыла, сак болурга, башхалаага хур-

чула жолда жаш водителле асламында кыалай кемчиликле болдурганларын ангылатхандыла, сак болурга, башхалаага хур-

мет этерге кереклисин энчи чертгендиле. Ала окуучулары кыадалып билим, сынау алырга чакыргандыла. От туюшоуге кыажау 15-чи бёлюмю келечиси Журтубайланы Ислам бла школну устазы Хаджиланы Магомед а жолда туюрге болуук тюрлю-тюрлю кыауагы болумланы билдиргендиле. «Аллай кезиге туюшген эсегиз, кыайгы этмей, школда алган билимни эсге туюшюрюрге, медикле жетгинчи ачыгнанлаа биринчи болушлук берирге керекди. Ол а адамны саулугун, жа-

шауун да сакларыккыды», - дегенди Журтубайланы Ислам.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

Адам эм закон

Жалган банкирге 200 минг сомун бергенди

Тёбен Акъбаш элден 33-жыллык тишириу ич ишле органлаага тарыккыганды. Аны айтханына кере, аны телефонунда ол танымаган адам сёлешип, банкни келечисиме дегенди. Ол хыйлачыла терекини атына кредит алырга кюрешедиле деп алдаганды эмда аны тохтатыр ючюн он-лайн кредит алырга кере-

реки деп ийнандырганды. Алай бла жалган банкирни айтханын эте, ол банк картасыны шартларын ачык этгенди эмда 200 минг сомун белгисиз счётха ашырганды. Хурметти окуучула! Право нызамны саклауучула банкны кыулукчулары телефон бла бир тюрлю операция бардырмаганларын, кар-

таны шартларын сурамагы кыарарын антта бир кере эсгертедиле. Сизге сёлешген адам банк картаны кодун, неда башха тарихтерин сурай эсе, ушакыны тохтатып, телефонну ёчюлтюп кыоярга керекди. Алай хыйлачыла тюрлю-тюрлю сылтаула бла шартланы билген эселе, аны юсюнден банка белгили этерге керекди.

Алтынланы багыасы юч миллиондан озганды

Полициячыла 52-жыллык нальчиккиге ачылган уголовный ишни тинтип чыгаргандыла. Тишириу РФ-ни УК-сыны 171.1-чи статьясына бузуклыккыла этгенине ишеклик барды. Ол кырал марка салынмаган товарны асырагыны, сатханы ючюн терсленеди. Тинтиуледен белги-

ли болганыча, тишириу Нальчикни тюкенлеринден биринде алтын затланы сатханды. Алай федерал законлаага бузуклыккыла этилип, алаага кырал марка салынмаган товарны асырагыны, сатханы ючюн терсленеди. Тинтиуледен белги-

тилеги бла аладан кёрмю кыарарга муратлы болганын айтханды. Материалла Нальчикни сюдоно кыарауна берилгендиле.

АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима хазырлагандыла.

Низам

Машиналарыны чыраклары жандырмай жюрюгенлеге — тазир

1 сентябрден жолда жюрюю жорукларына бир неча тюзетиу этилгенди. Аланы юсюнден кыска билдиребиз.

Алай бла, биринчиден, терс жазылган тазирге Госуслуги порталы болушлугу бла тарыгырга болууккыду. Ол а жолда жюрюю жорукларына бузуклыккыла болдурмаган водителерге женгилик этерикди - ГИБДД-ны бёлюмлерине барып, анда очердезде туруп, документлени толтуруу кереклиси жоккыду. Тарыгырга жууап да Госуслуги порталга келликди – ол чыгарылгандан сора юч кюнню ичинде.

1 сентябрден жолдаа жаңгы кийрилгенди – 6.22 «Фотовидеофиксация». Ол 8.23 белгини алышханды. Ол жолда жюрюю жорукларына бузуклыккыла эсепте алган видеокамерала орнатылырга болууккы жерлени кёрюзтеди. Алай бла уа хар камераны тиресинде энчи белги салынайды – ол жалаанда шахарга (элге) киргенде тапыллыккыды. Аны бла бирге камера кыаллаа узаклыккыда болганы билдирген белги орнатылырга болууккыду.

Быйыл 1 сентябрде «РФ-ни бир-бир закондателный актларына тюзетиуле кийриуно юсюнден» федерал закон кючюне киргенди. Анда сёз гараж амнистияны юсюнден барды. Алай бла гараж турган жерни эсепте салыну нызамы женгиллетилгенди. Сёз 2004 жылда

30 декабрде дери ишленген мекамланы юслеринден барды. Законда белгиленгенчи, жерни инсанга организация, жер-жерли власть орган берген, неда аны бёлюю юсюнден оуо гараж кооперативни жыйылуунда чыгарылган кезиуде хайырлангырга болууккыла амнистияны.

Жылны алдында машинаны техника кыараудан ётдюрмезге эркинлик берилген эди, алай бу болжал бошалды. Эсигизге салыккы, РФ-ни Правительствосуну буйругу бла февральдан 30 сентябрде дери кезиуде диагностика картаны кючу тауусулса, аны болжалын бир тюрлю чырмаусуз 1 октябрде дери созарга оуо этилген эди. Энди 1 октябрден башлап водителлеге диагностика картаны жаңгы жоруклаага кере алырга керекди.

Кыралны 12 регионунда машинаны чыракларын жандырмай жюрюген водителлеге тазир салыны башлаганды. Бу сынуага Москва, Кырым эм башха субъектле бла бирге Кыбарты-Малкыар да кыошулганды. Жаңгылык болмаз ючюн камера чыраклары жандырмай машинаны суратха бир неча кере алыккыды. Чыраклаада бири окуна ишлесе, тазир чыгарылмайды.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

КАРТИНГ

Финал эришууледен ахшы эсепле бла

Кеп болмай Курск шахарда картингден Россейни финалы болганды. Анга биринчи кере Элбрус райондан «Цветет» картинг-клубну келечиси, Тырнауузуну 5-чи номерли гимназиясыны окуучусу Гюлюяланы Керим да кыатышханды.

Мында Гюлюяланы Керим экинчи болганды, «Юниор» кыауумда уа Салпагырланы Адей бла Башийланы Кыуанч биринчи эм экинчи жерлеге чыккыгандыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Ол эришуулде бешинчи жерге чыгып, спортну кандидаты атхатийишли болурча марданы толтурганды. Ауур атлетикадан бла тутушудан жерлешерибиз быллай даражага терк-терк жете турганлыкларына, картингден кыралны финалына кыатышхан окуна бизни регионнга уллу жетишимди.

Картинг клубну тренерлери Шамурзаланы Батай бла Алексей Бабенко кыолларындын келгенча жаш спортчулары тюрлю-тюрлю эришуулге элтирге кюрешедиле. Алгыараклада ала Усть-Лабинскде Краснодар крайны чемпионаты бла биринчилигинден алтын, кюмош эм доммак майдалла келтиргендиле.

Билдирюу

Почта связны бёлюмлерине операторла керекдиле

- иш хаак 17 мингден 20 мингге дери, ай сайын премия;
- сетевой жумушланы тамамлаганлаага келлендирюу телеуле (энчи), план кёрюмдюле толтуруулса;
- инсан ишге РФ-ни Трудовой кодексине кере алында, уллу тохташуулу компанияда урунурга онг;
- толу социал кыорууланы жалчытылынады;
- ишлеген жер юйден узак болмаганлай;

- ишчи график: 6/1, 8:00 сагьатдан 16:00 сагьатх дери.
Ишге тохташуу жаны бла соруулары болганла бу адрес бла келирге болууккыду: **Нальчик шахар, Шогенцуков аты проспект, 14, 4-чю этаж, 2-чи номерли отоу. Телефон: 8(8662) 42- 36- 18.** Мекамда пропуск система ишлейди, аны ючюн биргегизге паспортугуз болурга тийишлиди.

Бизни корр.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

<p>Баш редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан</p> <p>РЕДКОЛЛЕГИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары), ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторну орунбасары), ТОКЪЮЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зухура, УЛБАШЛАНЫ Мурат.</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.</p> <p>РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ: Политика эм право - 42-24-02, 42-67-68. Экономика - 42-66-73. Культура - 42-66-76. Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18. Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71. Окыучула бла байламлыккыла жюрюютуу эм жазылыу - 42-37-94. Энчи корреспондент - 42-68-72. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.</p>	<p>Редакция авторла бла кыагыт жюрютмейди. Кыол жазмалаага рецензия этилмейди эм ала артка кыайтарылмайды.</p> <p>Газетде басмаланган материалда айтылган аюмла редакцияны оюму бла келишимге болууккыду. Алада айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.</p> <p>Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылган 5-6 бет) кёпню алмайды.</p> <p>Газет Связны, информация технологиялары эмда асламлы коммуницияланы ишлери жаны бла федерал надзор кыулуккыну (Роскомнадзорну) Кыбарты-Малкыарда управленисында 2016 жылда 19 декабрде регистрация этилгенди.</p> <p>Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893</p>	<p>Газетни басмага «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службысы хазыр этгенди.</p> <p>Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Нильский орам, 5а</p> <p>Газетлени ислерине тапдыруу ючюн КъМР-ни почта связны федеральный Управленисы жууаплыды. Телефонла: 76-01-21</p> <p>Газетлени розничнаа сатыу ючюн КъМР-ни «Роспечать» акционер общество жууаплыды. Телефон: 42-69-34</p> <p>Газет ыйыкыда юч кере чыгыды - геюрге, орта, шабат кюнлде.</p>	<p>Номерге графикте кере 19.00 сагьатда кыол салынады. 20.00 сагьатда кыол салынганды</p> <p>ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГЪАРГАНЛА: Османланы Хыйса - дежурный редактор, Кучукуланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретары орунбасарлары; Зезаланы Лида (1,2-чи бетле), Тёпелены Залина (3,4-чю бетле) - корректорла.</p> <p>Тиражы 1252 экз. Заказ № 2008 Багыасы 10 сомду.</p>	<p>РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕС:</p> <p>360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 5 электрон почта: elbor_50@mail.ru</p>
---	---	---	--	--	---